

Wyrok z dnia 3 listopada 1997 r.

I PKN 335/97

Obowiązek pracodawcy uprzedniego zasięgnięcia opinii okręgowej izby radców prawnych i dokonywania oceny pracy radcy prawnego w razie rozwiązania z nim za wypowiedzeniem stosunku pracy (art. 16 i art. 19 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych – Dz.U. Nr 19, poz. 145 ze zm.) nie dotyczy sytuacji, w której przyczyną rozwiązania stosunku pracy jest reorganizacja (likwidacja) stanowiska pracy radcy prawnego, nie łącząca się z negatywną oceną jego pracy.

Przewodniczący SSN: Adam Józefowicz (sprawozdawca), Sędziowie SN: Maria Mańkowska, Walerian Sanetra.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 3 listopada 1997 r. sprawy z powództwa Władysława S. przeciwko [...] Zakładom Graficznym SA w L. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 18 kwietnia 1997 r. [...]

o d d a ł i ę kasację.

U z a s a d n i e

Powód Władysław S. wystąpił z powództwem przeciwko [...] Zakładom Graficznym SA w L. o dopuszczenie do pracy na zajmowanym stanowisku radcy prawnego w pozwanych Zakładach, nałożenie na pozwanego obowiązku dalszego zatrudnienia powoda do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy i zasądzenia kosztów procesu.

Pozwane [...] Zakłady Graficzne wniosły o oddalenie powództwa.

W piśmie procesowym z dnia 17 października 1996 r. powód stwierdził, że w związku z rozwiązaniem stosunku pracy z dniem 31 sierpnia 1996 r. popiera powództwo o przywrócenie do pracy i zasądzenie odszkodowania za cały czas pozostawania bez pracy, z wyjątkiem miesiąca września 1996 r., za który otrzymał wynagrodzenie, pomimo rozwiązania stosunku pracy z dniem 31 sierpnia 1996 r.

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 26 listopada 1996 r. oddalił powództwo i ustalił, że powód Władysław S. był zatrudniony w pozwanych Zakładach Graficznych od 3 maja 1968 r. do 30 kwietnia 1982 r., a następnie od 15 kwietnia 1991 r. w wymiarze 1/2 etatu jako radca prawny. W okresie od 5 listopada 1995 r. do 30 marca 1996 r. powód przebywał na zwolnieniu lekarskim. W dniu 29 marca 1996 r. przedstawił świadectwo lekarskie o zdolności do pracy w niepełnym wymiarze jako radca prawny. Po stawieniu się do pracy stwierdził, że wszystkie akta podręczne zostały zabrane, a prezes pozwanego poinformował go, że jego stanowisko zostało zlikwidowane. Dnia 10 kwietnia 1996 r. powód złożył pismo z wnioskiem o dopuszczenie go do pracy na zajmowanym stanowisku radcy prawnego. W odpowiedzi otrzymał 14 maja 1996 r. pismo prezesa Zarządu, w którym wyjaśniono, że stosownie do zarządzenia likwidatora Nr 15 z dnia 29 stycznia 1996 r., zlikwidowano stanowisko radcy prawnego z dniem 1 lutego 1996 r. Jednocześnie zaproponowano powodowi przejście z dniem 1 czerwca 1996 r. na stanowisko specjalisty do spraw prawnych z zachowaniem dotychczasowej stawki osobistego zaszeregowania oraz czasu pracy. Stwierdzono, że Spółka liczy na to, że powód przyjmie nowe warunki na zasadzie porozumienia stron bez konieczności wręczania wypowiedzenia zmieniającego. Powód nie wyraził zgody na proponowaną zmianę zatrudnienia. Dnia 28 maja 1996 r. powód otrzymał pismo, na mocy którego z dniem 1 czerwca 1996 r. do 31 sierpnia 1996 r. powierzono mu pełnienie obowiązków specjalisty do spraw prawnych z zachowaniem dotychczasowej stawki osobistego zaszeregowania oraz czasu pracy. W tym samym dniu powód otrzymał pismo wypowiadające z dniem 31 sierpnia 1996 r. umowę o pracę w części dotyczącej warunków pracy - stanowiska radcy prawnego za uprzednim 3-miesięcznym wypowiedzeniem, tj. od 1 czerwca 1996 r. do 31 sierpnia 1996 r. Po upływie wypowiedzenia powód miał zajmować stanowisko specjalisty do spraw prawnych z pozostałymi warunkami umowy bez zmian.

Powód pismem z dnia 31 maja 1996 r. odmówił przyjęcia proponowanych warunków pracy. W związku z powyższym umowa o pracę z powodem uległa rozwiązaniu z dniem 31 sierpnia 1996 r. Powód otrzymał stosowną odprawę w wysokości 3-miesięcznego wynagrodzenia.

Sąd ustalił, że z dniem 1 stycznia 1996 r. rozpoczęła się likwidacja przedsiębiorstwa państwowego, jakim były Zakłady Graficzne w L. w celu przekształcenia ich w spółkę pracowniczą, która to likwidacja uległa zakończeniu w lutym 1996 r. Decyzję o likwidacji stanowiska radcy prawnego podjęto po analizie skuteczności obsługi

prawnej. Z dniem 28 marca 1996 r. wprowadzono w pozwanej Spółce nową strukturę organizacyjną, w której nie ma stanowiska radcy prawnego, a obsługę prawną wykonuje spółka pracownicza lub na zlecenie kancelaria prawna. Bezsprzecznością jest, że 7 marca 1996 r. powód ukończył 64 lata.

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo nie może być uwzględnione, gdyż według art. 43 § 1 KP zakład pracy może wypowiedzieć warunki pracy i płacy także pracownikowi, o którym mowa w art. 39 KP, o ile wypowiedzenie to stało się konieczne ze względu na likwidację działu pracy, w którym pracownik był zatrudniony.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie po rozpoznaniu apelacji powoda od powyższego orzeczenia wyrokiem z dnia 18 kwietnia 1997 r. [...] oddalił apelację.

Sąd Wojewódzki uznał, że ustalenia Sądu I instancji są bezsporne i prawidłowe oraz należycie rozważone. Sąd II instancji nie dopatrywał się sprzeczności ustaleń z zebranymi dowodami ani uchybień proceduralnych. Wraz z dokonywaniem przekształcenia formy prawnej pozwanych Zakładów - zdaniem Sądu Wojewódzkiego - niezbędne były zmiany organizacyjne związane z ograniczeniem zatrudnienia i likwidacją stanowisk. Sąd nie jest uprawniony do badania zasadności i celowości dokonywania powyższych zmian. W tych okolicznościach Sąd uznał, że powód bezzasadnie zarzuca obrazę przepisów art. 39, art. 42 i art. 47 KP (jako że nie mają one w tym wypadku zastosowania) oraz art. 19 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. Nr 19, poz. 145 ze zm.). Przepisy tej ostatniej ustawy nakładają na zakład pracy obowiązek powiadomienia okręgowej izby radców prawnych o rozwiązaniu stosunku pracy z radcą prawnym jedynie w przypadku, gdy podstawą takiego rozwiązania są zarzuty niewłaściwego wykonywania przez radcę obowiązków służbowych (art. 19 tej ustawy). Podstawą wypowiedzenia powodowi umowy o pracę była likwidacja stanowiska pracy. Powód pobrał odprawę pieniężną w związku z rozwiązaniem umowy z przyczyn leżących po stronie zakładu pracy.

Powód przychodził do zakładu pracy w miesiącu wrześniu 1996 r., za co otrzymał wynagrodzenie. Może to stwarzać jedynie domniemanie, że w tym okresie łączyła go z pozwanym odrębna umowa na czas określony, skoro ustanie stosunku pracy faktycznie nastąpiło 31 sierpnia 1996 r. Dlatego w świadectwie pracy widnieje data 30 września 1996 r. - jako dzień rozwiązania stosunku pracy. Próby ugodowego rozstrzygnięcia sporu zakończyły się bez rezultatu ze względu na zbyt daleko idące warunki ugodowe powoda, nie przyjęte przez stronę pozwaną.

Powód wniósł kasację od wyroku Sądu Rejonowego w Lublinie z dnia 26 listopada 1996 r. [...] i od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Lublinie z dnia 18 kwietnia 1997 r. [...]. Orzeczeniom tym wnosząc kasację zarzucił:

1) naruszenie przepisów: art. 8, 39, 42, 45 i 47 Kodeksu pracy wskutek błędnej ich wykładni oraz obrazę art. 3, 6, 8 i 16 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych,

2) niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych i sprzeczność istotnych ustaleń Sądu oraz inne uchybienia procesowe, wynikające z art. 368 pkt 3, 4 i 5 KPC.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonych wyroków w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji z uwzględnieniem kosztów postępowania za obie instancje i kasację, ewentualnie o zmianę zaskarżonych wyroków i uwzględnienie powództwa zgodnie z żądaniem pozwu oraz zasądzenie kosztów postępowania za wszystkie instancje według norm przepisanych. Ponadto skarżący wniósł o zasądzenie od strony pozwanej kwoty 2.340 zł z 35% od dnia 6 czerwca 1997 r. do dnia zapłaty za cały okres pozostawania bez pracy, licząc od 1 października 1996 r. do 30 czerwca 1997 r., czyli 7 miesięcy po 260 zł miesięcznie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja powoda nie może być uwzględniona, gdyż jej zarzuty są bezzasadne. Zaskarżone orzeczenie Sądu II instancji opiera się na ustaleniach Sądu I instancji, który bardzo starannie, wnikliwie i szczegółowo przeprowadził postępowanie dowodowe oraz wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności sprawy i wyprowadził z nich trafne wnioski. Sąd Wojewódzki oceniając zarzuty apelacji, powtórzone w kasacji, nie popełnił żadnych uchybień procesowych, ani nie naruszył przepisów prawa materialnego. Ustalony stan faktyczny sprawy jest bezsporny między stronami. Konsekwencje prawne wyprowadzone z tych ustaleń przez Sądy obu instancji wynikają z przytoczonych przez te Sądy przepisów prawa materialnego, właściwie zastosowanego w sprawie. Sąd Najwyższy nie dopatrywał się błędnej wykładni prawa przez Sądy obu instancji. Rekapitułując istotne ustalenia w sprawie należy mieć na uwadze, że w ramach restrukturyzacji sektora państwowego przeprowadzono, poczynając od 1 stycznia 1996 r. likwidację pozwanego przedsiębiorstwa państwowego, które przekształcono w spółkę akcyjną. Z dniem 28 marca 1996 r. wprowadzono w pozwanej Spółce nową strukturę organizacyjną. Zmiany organizacyjne polegały na ogranicze-

niu zatrudnienia i likwidacji stanowisk, w tym stanowiska radcy prawnego. Jednakże utworzono stanowisko specjalisty do spraw prawnych i zaproponowano powodowi spełnianie pracy w nowych ramach organizacyjnych z zachowaniem dotychczasowej płacy i czasu pracy. W przyjętej strukturze organizacyjnej powód miałby raczej pełnić funkcję koordynatora obsługi prawnej i realizować w praktyce swoje kwalifikacje radcy prawnego i doświadczenie zawodowe na zmienionym co do nazwy stanowisku pracy. Powód pismem z dnia 31 maja 1996 r. stanowczo odmówił przyjęcia zmienionych i wypowiedzianych mu warunków pracy. Z tego względu stosunek pracy powoda uległ rozwiązaniu z dniem 31 sierpnia 1996 r. W tych okolicznościach - zdaniem Sądu Najwyższego - Sady obu instancji prawidłowo zastosowały przepisy prawa materialnego (art. 41¹ § 1 i art. 42 § 1 i 3 KP) odmawiając uwzględnienia powództwa i apelacji powoda z uwagi na to, że w odniesieniu do powoda nie ma zastosowania ochrona przewidziana w art. 39 KP ze względu na likwidację pozwanego zakładu pracy. W tej sytuacji nie mają zastosowania w sprawie pozostałe przepisy prawa materialnego, wymienione w zarzutach kasacji, a w szczególności art. 16 i art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. Nr 19, poz. 145 ze zm.). Rozwiązanie z powodem stosunku pracy za wypowiedzeniem nie nastąpiło z powodu nienależytego wykonywania obowiązków radcy prawnego. W związku z tym nie istniała potrzeba dokonywania oceny pracy zawodowej powoda, jako radcy prawnego, o której mowa w art. 16 ustawy o radcach prawnych. Ocena efektywności stanowiska pracy w zakładzie pracy z reguły następuje z punktu widzenia kryterium ekonomicznego interesu pracodawcy, z czym nie zawsze łączy się negatywna ocena pracy pracownika, zatrudnionego na tym stanowisku. Jeżeli z uznaniem przez pracodawcę nieefektywności stanowiska radcy prawnego powstaje konieczność reorganizacji tego stanowiska, nie łącząca się z negatywną oceną pracy radcy prawnego z powodu braku zarzutu nienależytego jej wykonywania, to nie istnieje obowiązek pracodawcy uprzedniego zasięgnięcia opinii okręgowej izby radców prawnych i dokonywania oceny pracy radcy prawnego w razie wypowiedzenia warunków pracy lub rozwiązania stosunku pracy (art. 16 i 19 § 1 ustawy o radcach prawnych). Z materiału zebranego w sprawie wynika, że pozwany zakład pracy cenił kwalifikacje i doświadczenie zawodowe powoda i jego przydatność w dalszej pracy w zakładzie. Dlatego nie zamierzał rozwiązać z powodem stosunku pracy, lecz inaczej zorganizować jego stanowisko pracy, z uwzględnieniem potrzeb nowo powstałej spółki, czego nie zaaprobował powód. W tych okolicznościach sprawy, Sąd Najwyższy nie dopatrywał

się, aby rozwiązanie z powodem stosunku pracy nastąpiło z naruszeniem art. 8 KP. Wobec zasadności zaskarżonego orzeczenia Sądu II instancji, nieuzasadnione jest również zgłoszenie przez powoda dopiero w kasacji nowego roszczenia zasądzenia kwoty 2340 zł z odsetkami za czas pozostawania bez pracy. Żądanie takie po ustaniu zasadnie rozwiązanego stosunku pracy powodowi nie przysługuje.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że kasacja powoda nie ma usprawiedliwionych podstaw i dlatego na zasadzie art. 393¹² KPC orzekł, jak w sentencji.

=====